

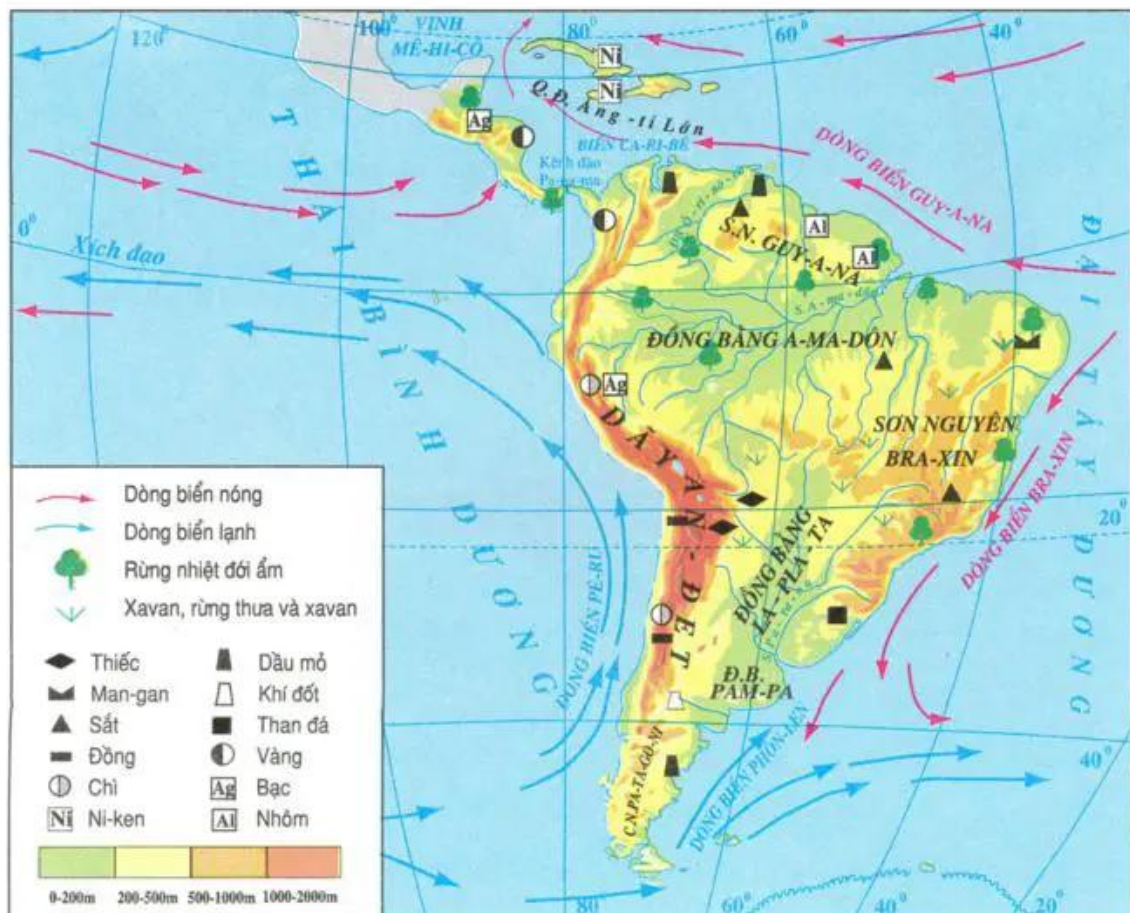
Bài 41 : THIÊN NHIÊN TRUNG VÀ NAM MĨ

Với diện tích rộng lớn, địa hình đa dạng, trải dài theo phương kinh tuyến từ xích đạo đến vòng cực, Trung và Nam Mĩ có gần đủ các kiểu môi trường trên Trái Đất.

1. Khái quát tự nhiên

Khu vực Trung và Nam Mĩ gồm eo đất Trung Mĩ, các quần đảo trong biển Ca-ri-bê và toàn bộ lục địa Nam Mĩ. Với diện tích 20,5 triệu km², Trung và Nam Mĩ là một không gian địa lí rộng lớn.

- Quan sát hình 41.1, cho biết Trung và Nam Mĩ giáp các biển và đại dương nào ?

Hình 41.1 - Lược đồ tự nhiên Trung và Nam Mĩ

a) Eo đất Trung Mĩ và quần đảo Ăng-ti

- Quan sát hình 41.1 và các kiến thức đã học, cho biết :

+ Eo đất Trung Mĩ và quần đảo Ăng-ti nằm trong môi trường nào ?

+ Loại gió thổi quanh năm ở đây là gió gì, thổi theo hướng nào ?

Eo đất Trung Mĩ là nơi tận cùng của hệ thống Cooc-đi-e, có núi cao chạy dọc eo đất và nhiều núi lửa hoạt động. Ở các sườn núi hướng về phía đông và các đồng bằng ven vịnh Mê-hi-cô mưa nhiều, rừng rậm nhiệt đới bao phủ.

Quần đảo Ăng-ti là một vòng cung gồm vô số các đảo lớn nhỏ, kéo dài từ cửa vịnh Mê-hi-cô đến bờ đại lục Nam Mĩ, bao quanh biển Ca-ri-bê. Phía đông các đảo có mưa nhiều nên rừng rậm phát triển, phía tây mưa ít nên phát triển xavan và rừng thưa, cây bụi.

b) Khu vực Nam Mĩ

Nam Mĩ có ba khu vực địa hình.

Dãy núi trẻ An-đet chạy dọc phía tây của Nam Mĩ. Đây là miền núi trẻ, cao và đồ sộ nhất châu Mĩ. Độ cao trung bình từ 3000 m đến 5000 m, nhưng nhiều đỉnh vượt quá 6000 m, băng tuyết bao phủ quanh năm. Giữa các dãy núi có nhiều thung lũng và cao nguyên rộng, quan trọng nhất là cao nguyên Trung An-đet. Miền núi An-đet có độ cao lớn lại trải dài trên nhiều vĩ độ nên thiên nhiên thay đổi từ bắc xuống nam và từ thấp lên cao, rất phức tạp.

Ở giữa là các đồng bằng rộng lớn. Phía bắc là đồng bằng Ô-ri-nô-cô hẹp, nhiều đầm lầy. Tiếp đến là đồng bằng A-ma-dôn, rộng và bằng phẳng nhất thế giới. Phía nam có đồng bằng Pam-pa và đồng bằng La-pla-ta, địa hình cao dần về phía dãy An-đet ; đây là vựa lúa và vùng chăn nuôi lớn của Nam Mĩ.

Phía đông là các sơn nguyên. Sơn nguyên Guy-a-na được hình thành từ lâu đời và bị bào mòn mạnh, trở thành một miền đồi và núi thấp xen các thung lũng rộng. Sơn nguyên Bra-xin cũng được hình thành từ lâu nhưng được nâng lên, bề mặt bị cắt xẻ ; rìa phía đông sơn nguyên có nhiều dãy núi khá cao xen các cao nguyên núi lửa ; đất tốt, khí hậu nóng và ẩm ướt nên rừng cây phát triển rậm rạp.

Trung và Nam Mĩ bao gồm eo đất Trung Mĩ, các quần đảo trong biển Ca-ri-bê và toàn bộ lục địa Nam Mĩ.

Nam Mĩ có cấu trúc địa hình : núi ở phía tây, đồng bằng ở giữa và các sơn nguyên ở phía đông.

Câu hỏi và bài tập

1. Quan sát hình 41.1, nêu đặc điểm địa hình của lục địa Nam Mĩ.
2. So sánh đặc điểm địa hình Nam Mĩ với đặc điểm địa hình Bắc Mĩ.